

De compunctione

Περὶ κατανύξεως

Δοτὴρ πάντων ἀγαθῶν καὶ πηγὴ ἰαμάτων καὶ θησαυρὸς οἰκτιρμῶν σὺ εἶ μόνος ὁ Θεός, ὁ ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνός, ὁ δωρούμενος ἀεὶ ἀγαθὰ τοῖς αἰτουῦσιν. Ἐπειδὴ κἀγὼ αὐτὸς πεπείραμαι συνεχῶς ἀμέτρων ἰαμάτων καὶ δωρεῶν ἀγαθῶν τῶν ἐμοὶ δωρουμένων ἡμέραν καθ' ἡμέραν, χάριν τούτων ἀδεῶς ἰκετεύω σε, Χριστέ, Θεὸν ἀνεξίκακον, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' ἐμέ συνήθως ἢ χάρις σου, ὅπως ἐπισυνάξῃ τὴν ἐμὴν διάνοιαν, καὶ ἰάσῃται πάλιν τὰ κρυπτά μου τραύματα. Ἴδου γὰρ <οἱ> περισπασμοὶ τε καὶ οἱ μετεωρισμοὶ ἀνανεοῦσιν ἀεὶ τὰ ἄδηλα τραύματα. Αὐτὸς δέ, μακρόθυμε, ἰώμενος πάντοτε χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς, ἴασαι ὡς εὐσπλαγχνός τὰς πυκνάς ἀσθενείας ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Ἐγὼ δὲ μισθώματα ἀντὶ τῶν ἰαμάτων οὐκ ἴσχυσα παντελῶς ἀποδοῦναι, Δέσποτα· τὰ γὰρ σὰ ἰάματα 376 τιμὴν πόθεν ἔχουσιν; Οὔτε γὰρ οὐρανός, οὐδὲ γῆ δύναται ἀποδοῦναι ἀξίας τὰς ἀμοιβὰς ἀντὶ σῶν ἰαμάτων–εἰσὶ δὲ ἰάματα τῆς σῆς ἀγαθωσύνης, οἱ πολλοὶ σου οἰκτιρμοὶ–ἐπειδὴ οὐ δύναται πραθῆναι ἰάματα οὐράνια καὶ ἄγια, τιμὴν γὰρ οὐκ ἔχουσι. Διὰ δὲ τῶν δακρύων παρέχεις αὐτά, Σωτῆρ, καὶ διὰ κλαυθμοῦ πικροῦ χαρίζεις αὐτὰ πᾶσι. Τίς ἄρα μὴ θαυμάσει; Τίς ἄρα μὴ ἐκπλαγῆ; Καὶ τίς μὴ εὐλογῆσει τὴν πολλὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς σῆς ἀγαθωσύνης, Σωτῆρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅτι εὐδοκεῖς λαβεῖν δάκρυα ἀντὶ μισθοῦ, ἀντὶ σῶν ἰαμάτων; Ὡ δύναμις δακρύων, ἕως τίνος ἔφθασας; Εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἐν παρρησίᾳ πολλῇ εἰσέρχῃ ἀκωλύτως. Ὡ δύναμις δακρύων, ὅτι τάξεις Ἀγγέλων σὺν πάσαις δυνάμεσιν ἀγάλλονται πάντοτε εἰς τὴν σὴν παρρησίαν. Ὡ δύναμις δακρύων, πῶς ἰσχύεις, ἐὰν θέλῃς, ἔμπροσθεν τοῦ ἀγίου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ θρόνου τοῦ ἀχράντου Δεσπότης παρίστασθαι ἐν χαρᾷ; Ὡ δύναμις δακρύων, πῶς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀνάγῃ εἰς οὐρανὸν ἵπταμένη, καὶ τὰ σὰ αἰτήματα λαμβάνεις παρὰ Θεοῦ; Συναντᾷ σοι γὰρ ἰλαρῶς βαστάζων συγχώρησιν. Δώρησαι οὖν, Δέσποτα, ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ δάκρυα καθ' ἐκάστην, καὶ ἰσχύν, ἵνα 377 πηγὰς δακρύων μετὰ τῆς γλυκύτητος βρύσουσα διαπαντὸς φωτισθῇ μου ἡ καρδία ἐν προσευχῇ καθαρᾷ, ὅπως ἂν ἐξαλειφθῇ τὸ μέγα γραμματεῖον ἐν δάκρυσιν ὀλίγοις, καὶ κατασβεσθῇ ἐκεῖ δι' ὀλίγου κλαυθμοῦ τὸ πῦρ τὸ καιόμενον. Εἰ γὰρ ἐνταῦθα κλαύσω, ἐκεῖσε ῥυσθήσομαι τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου. Ὅτι γὰρ καθ' ἐκάστην παροξύνω, Δέσποτα, τὴν σὴν μακροθυμίαν, πρὸ ὀφθαλμῶν μου ἔχω τὴν ἐμὴν πικρότητα καὶ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν. Νικᾷ δὲ ἡ χρηστότης τῆς σῆς μακροθυμίας τὴν ἐμὴν πικρότητα. Καὶ γὰρ τὰ πετεινὰ ἐν πολλῇ εὐσπλαγχνίᾳ τρέφουσι τὰ ἔκγονα, καὶ ἀθετούμενα δὲ ἐξ ἰδίων ἐκγόνων οὐκ ἀμελοῦσὶ ποτε τοῦ ὑπεριδεῖν αὐτά, διότι νενίκηται ἐκ τῶν ἰδίων σπλάγχνων. Εἰ δὲ καὶ τὰ πετεινὰ οὕτως ἐστὶν εὐσπλαγχνα, πόσω μᾶλλον, Δέσποτα, νικᾶται ἢ χάρις σου τοῖς ἰδίους οἰκτιρμοῖς, ἐλεῆσαι ἅπαντας τοὺς ἐπιποθοῦντάς σε; Ὅμοίως δὲ καὶ ἡ μήτηρ ἀτιμαζομένη ἐκ τοῦ παιδίου αὐτῆς οὐ φέρει τῇ καρδίᾳ τὸ ὑπεριδεῖν αὐτό, διότι νενίκηται ἐκ τῶν ἰδίων σπλάγχνων. Εἰ δὲ καὶ ἡ τιθηνὸς νενίκηται τοῖς σπλάγχνοις, πόσω μᾶλλον ἢ χάρις τῆς σῆς φιλανθρωπίας, Δέσποτα φιλόψυχε, καθ' ἐκάστην νικᾶται ἐξ ἰδίων οἰκτιρμῶν σῶσαι καὶ ἐλεῆσαι τοὺς ποθοῦντάς σε ἀεὶ; 378 Ἐπεὶ οὖν συνέχομαι ἐκ τοῦ βιαροῦ Ἐχθροῦ τοῦ θλίβοντός με ἀεὶ, βοήσω ἐν δάκρυσιν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ πρὸς τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν, ὅπως λυτρώσῃ με ἐκ τῶν αὐτοῦ πολέμων. Τίς γὰρ καὶ δυνήσεται βαστάσαι τοῦ Πονηροῦ τὰ ἐπιτηδεύματα, ἐὰν ἀποστῇ ῥοπήν ἢ χάρις σου, Δέσποτα; Ὡραν γὰρ καθ' ὥραν λόγοις τε καὶ πράξεσιν ἐκθλίβει μου τὴν ψυχὴν. Ἡ δύναμίς σου, Χριστέ, ἢ ἐπιτιμήσασα κύμασι θαλαττίοις, ἐπιτιμήσῃ αὐτῷ, ὅπως ἂν καταργηθῇ ἀπ' ἐμοῦ τοῦ δούλου σου· διότι καθ' ἐκάστην ἀνανεοῖ ἐπ' ἐμέ

μηχανήματα αὐτοῦ· σπεύδει γὰρ δεσποτεῦσαι τῆς ἐμῆς διανοίας ἀπὸ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς καλῆς μελέτης τῶν θείων σου ἐντολῶν. Κατάπεμψον, Δέσποτα, τὴν χάριν σου ἐν τάχει, ἵνα ἀποδιώξῃ ἀπὸ τοῦ οἴκέτου σου τὸν Δράκοντα τὸν μέγαν σὺν πᾶσι τοῖς λογισμοῖς τοῖς αἰσχροῖς καὶ πονηροῖς. Ἡ παραβολὴ ἢ σὴ πείσει σε, ὦ Δέσποτα· εἴρηκας γὰρ ἐν πόλει εἶναι τινα δικαστὴν, Θεὸν μὴ φοβούμενον, μηδὲ πάλιν ἄνθρωπον ὅλως ἐντρεπόμενον· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει χήραν εἶναι πενιχρὰν προσευχομένην αὐτῷ καθ' ἑκάστην καὶ λέγουσαν, ἐκδίκησόν με λοιπὸν ἐκ τοῦ ἀντιδίκου μου· ἐπὶ χρόνον δὲ ἰκανὸν ὑπερεῖδεν ἀσπλάγχχνως τὴν αἰεὶ τεθλιμμένην· ἀλλ' ἴσχυσεν ἀνύσαι ἢ ὑπομονὴ τῆς χήρας 379 καὶ αὐτὸν τὸν ἄσπλαγχχνον καὶ ἀνελεήμονα εἰς εὐθεΐαν ἀγαγεῖν. Ἡδικημένη χήρα ἀσπλάγχχνω καὶ ἀνόμω δικαστῇ προσέρχεται, ἵνα αὐτὴν τοῦ ἀντιδίκου αὐτῆς ἐκδίκησῃ· ἐγὼ δὲ προσέρχομαι Δεσπότη μου εὐσπλάγχχνω, μακροθύμω καὶ ἀγαθῷ, ἔχοντι ἐξουσίαν ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ ἐπακούειν ἐν τάχει. Στόμα θεῖον ἅγιον, ἀψευδῆς γὰρ τυγχάνεις Θεὸς εὐλογημένος, καθὼς εἴρηκας, Σωτήρ, καὶ ποιήσον ἐν τάχει τὴν ἐκδίκησιν πάντων τῶν εἰς σὲ ἐλπίζόντων ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ. Δέσποτα, μὴ χρονίσῃς εἰς ἐμὴν ἐκδίκησιν. Ἐξελοῦ με ἐκ τοῦ Ἐχθροῦ, καὶ πρὸς σὲ εὐόδωσον, ὅπως Ἐχθρὸν νικήσας διὰ τῆς σῆς χάριτος, σὲ μόνον εὐλογῆσω καὶ σὲ μόνον δοξάσω, εὐσπλαγχνε, μακρόθυμε, τὸν θέλοντα σωθῆναι ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ ἐξέλιπεν ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μου ἐν τῇ ματαιότητι καὶ ἐν λογισμοῖς αἰσχροῖς, δώρησαί μοι φάρμακον, ἵνα πλήρης ἰαθῶ τῶν κρυπτῶν μου τραυμάτων, καὶ ἐνδυνάμωσόν με, ὅπως κἂν μίαν ὥραν προθύμως ἐρείσωμαι ἐν τῷ σῶ ἀμπελῶνι. Ἐν ὥρᾳ ἐνδεκάτῃ ἐστὶν ὁ χρόνος βίου μου τοῦ ματαίου. Κυβέρνησον τὸ σκάφος τῆς ἐμῆς πραγματείας διὰ τῶν σῶν ἐντολῶν, καὶ δώρησαι σύνεσιν τῷ εὐτελεῖ ἐμπόρῳ, ἵνα ἐμπορεύσωμαι τὴν αὐτοῦ 380 πραγματείαν, ἕως οὗ καιρὸν ἔχω· καὶ γὰρ τοῦ σκάφους ὁ πλοῦς ἔφθασεν εἰς τέλος· μέγας χειμῶν ἔφθασε, καὶ ὁ καιρὸς καλεῖ ἐμὲ τὸν μετέωρον· δεῦρο, δεῖξον, ὀκνηρέ, πᾶσαν τὴν ἐμπορίαν τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς σου· καὶ ὥρα τοῦ θανάτου φοβεῖ με τὸν ἄθλιον. Βλέπω γὰρ τὰ ἔργα μου, καὶ τρέμει μου ἡ ψυχὴ· καὶ ὀρῶ ἀμέλειαν τῆς ἐμῆς ὀκνηρίας, καὶ φρίσσει μου τὰ ὀστά· ὥρα γὰρ τοῦ χωρισμοῦ ἦλθέ μοι πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ σφόδρα ἐφοβήθην κατανοήσας αὐτήν. Ἄντι τοῦ χαρῆναί με, ἰδοῦ, μᾶλλον ἐφοβήθην, μὴ ποιήσας ἄξια ἔργα μου πρὸς σὴν χάριν. Φόβος γὰρ ἐστὶ μέγας ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς τοῖς ἐμοὶ ἑοικόσι· καὶ πάλιν χαρὰ ἐστὶν ἢ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ ἅπασι τοῖς ἀγίοις, καὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ πᾶσι τοῖς ἀσκηταῖς. Πάλιν δὲ ἐστὶ λύπη ἢ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ ἀπροθύμοις καὶ χαύνοις, ὅταν ἀναμιμνήσκωνται τὴν αὐτῶν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἀπροθυμίαν τοῦ παρελθόντος χρόνου τῆς ζωῆς αὐτῶν. Καὶ δεινῶς βασανίζει μεταμέλεια τότε τὴν καρδίαν ἀνθρώπου ἀμελήσαντος ὧδε τῆς αὐτοῦ σωτηρίας. Ὑπὲρ αὐτὸν τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ χωρισμοῦ ἐστὶν ὁ βασανισμὸς μεταμελείας αὐτοῦ. Πάλιν δὲ οἱ δίκαιοι, ἅγιοι καὶ ἀσκηταὶ ἀγάλλονται τῇ τοῦ θανάτου ὥρᾳ καὶ χω 381 ρισμοῦ, ὀρῶντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν κάματον μέγαν τῆς αὐτῶν ἀσκήσεως, ἀγρυπνῶν καὶ εὐχῶν, νηστειῶν καὶ δακρύων, χαμευνῶν καὶ σάκκων. Σκιρτᾷ αὐτῶν ἡ ψυχὴ, ὅτι εἰς ἀνάπαυσιν προτρέπεται ἐξελεθῆν ἐξ ἰδίου σώματος. Φοβερὰ ἐστὶ πάλιν παρουσία θανάτου ἁμαρτωλοῖς καὶ χαύνοις, καὶ τοῖς μὴ σπουδάζουσι πολιτεύεσθαι ἀγνῶς ἐν βίῳ τῷ ματαίῳ. Καὶ λύπη σφοδροτάτη ἢ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ ἀνθρώπῳ ἁμαρτωλῷ· οὐδὲ γὰρ συγχωρεῖται παντελῶς φθέγγασθαι τι, καὶ γὰρ ἀποτομία κέχρηται τὸ πρόσταγμα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Οἴμοι, οἴμοι, ὦ ψυχὴ, ἔνεκεν τίνος ἄρα ἀμελεῖς σου τῆς ζωῆς; Διατί μετεώρως διάγεις τὰς ἡμέρας τοῦ ὄλου σου χρόνου; Οὐκ οἶδας ὅτι ἄφνω γίνεται ἡ κλήσις σου; Καὶ τί ποιήσεις ἐκεῖ, ἐνταῦθα ἀμελοῦσα, ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ δικαστοῦ; Ποίαν ἀπολογίαὶν ἔχεις ἀποκριθῆναι; Πῶς κλέπτει σε ὁ Ἐχθρὸς οὐ συνιεῖς, ἄθλιε; Καὶ πῶς πάλιν συλαῖται τὸν οὐράνιον πλοῦτον ἡμέραν καθ' ἡμέραν, ἀγνοεῖς, μετέωρε; Νῆψον, νῆψον, ὦ ψυχὴ,

έν ὥρα τοῦ πολέμου. Δεήθητι τοῦ Θεοῦ δάκρυσιν εὐχομένη. Βόησον πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ πόνου καρδίας, καὶ 382 εὐθὺς καταπέμπει εἰς τὴν σὴν βοήθειαν Ἄγγελον οἰκτίρμονα, καὶ ἐλευθερώσει σε ἐξ αὐτοῦ πολέμου καὶ συγχύσεως τοῦ Ἐχθροῦ. Σπούδασον μὴ ἐμπεσεῖν εἰς ὥραν τοῦ χωρισμοῦ ἐν λύπῃ καὶ στεναγμοῖς, καὶ κλαύσεις ἀνωφελῶς εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Καὶ ἤξουσιν ἅπαντα εἰς τὴν σὴν διάνοιαν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, καὶ εἴπῃς ἐν ἑαυτῇ ὀδυρομένη δεινῶς, ἐγὼ ταῦτα καθ' ὥραν ἅπαντα ἐμιμησκόμην, καὶ προμαρτυρόμενος ἐμαυτῷ ἔλεγον, παρέλθω τὰς ἡμέρας, ἅς εἰμι ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα μὴ ἀμαρτήσω. Μηδὲ πάλιν ἐκπέσω τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πράξω πάντοτε τὰ αὐτῷ εὐάρεστα ἐν πολλῇ προθυμίᾳ. Νῦν δὲ εὐρέθην κενός, καὶ μὴ ἔχων παντελῶς ἐν κατόρθωμα καλόν. Ἐλθέ εἰς ἑαυτήν, ψυχὴ· ἀγωνίσασα συνεχῶς φοβήθητι πάντοτε, πόθησόν σου τὸν Θεόν, καὶ θώπευσον αὐτὸν ἐν πράξεσιν ἀγαθαῖς ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου καὶ χωρισμοῦ, εὕρῃ σε εὐπρόθυμον, μετὰ μεγάλης χαρᾶς προσδεχομένην αὐτόν. Ἐννόησον, ὦ ψυχὴ, εἰς τὸ σὸν πολίτευμα καὶ τὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ. Ὡρα γὰρ τοῦ χωρισμοῦ οὐ λυπεῖ ἐλευθερωθέντα ἐκ πάντων τῶν γηίνων, ἀλλὰ λυπεῖ θάνατος τὸν μετέωρον ἄνδρα, λυπεῖ καὶ ἀμαρτωλόν, λυπεῖ ἀδιάφορον, λυπεῖ καὶ 383 τὸν ὀκνηρόν, ὀκνήσαντα ποιῆσαι τὰ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ, λυπεῖ πολυκτήμονα, δήσαντα ψυχὴν αὐτοῦ ἐν πράγμασι κοσμικοῖς, λυπεῖ καὶ τὸν πλούσιον, ὅτι χωρίζει αὐτόν <ἐκ τοῦ πλούτου τοῦ αὐτοῦ, λυπεῖ τὸν βιωτικόν, ὅτι χωρίζει αὐτόν τοῦ βίου ἀκουσίως, λυπεῖ καὶ τοὺς πατέρας, ὅτι χωρίζει αὐτοὺς τῶν τέκνων τῶν ποθεινῶν>, λυπεῖ καὶ τοὺς ἀδελφούς, ὅτι χωρίζει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ἐν κλαυθμῷ. Οὗτοι πάντες λυποῦνται ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου, ἐπειδὴ καὶ δέδενται ἐν πράγμασι κοσμικοῖς. Σὺ δὲ ἔνεκεν τίνος στενάξεις καὶ λυπῆ, ὦ ψυχὴ ἐλευθέρα, κόσμου ἀπαλλαγείσα καὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων; Οὕτω μένε πάντοτε, κληθεῖσα ἐλευθέρα, καὶ πορεύου εὐγενῶς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, ποιοῦσα εὐπροθύμως τὰ αὐτῷ εὐάρεστα. Ἄν πρόσκεισαι τῷ Θεῷ ἐξ ὅλης σου τῆς ψυχῆς, οὐ μὴ φοβηθῆς ποτε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ μᾶλλον θάνατος καὶ χωρισμὸς σώματος χαρὰ σοι γενήσεται. Σῶσόν με, μακρόθυμε, σῶσόν με, Υἱὲ Θεοῦ, ἀναμάρτητε Χριστέ, καὶ δώρησαί μοι, Σωτήρ, τὴν μελέτην τῆς ζωῆς, ὅπως ἂν μὴ σχῶ ποτε ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ πλὴν ταύτης τῆς μελέτης, ἵνα σὰ θελήματα ἐπιτελῶ πάντοτε· τῆς χάριτος δὲ συνεργούσης ἐμοὶ τῷ ἀμαρτωλῷ, εὐπρόθυμος ἔσομαι, εὐύμνωστος πορεύσομαι ἐν τοῖς 384 σοῖς προστάγμασιν, ἵνα πραγματεύσωμαι καλῶς ἐν ἀργυρίῳ, ὃ αὐτός μοι δέδωκας, Βασιλεῦ οὐράνιε, καὶ πραγματευσάμενος τὴν καλὴν πραγματείαν ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ, Σωτήρ, ἐπαίνου ἐπιτύχω παρὰ σοῦ, ὦ Δέσποτα· καὶ εἴπω παρρησίᾳ μετὰ καθαρᾶς καρδίας, ὅταν ἔρχῃ, Κύριε, μακάριος τυγχάνω ὅτι ἦλθες, Δέσποτα. Ἐνδυσόν με ἔνδυμα ἄξιον εἰς τοὺς γάμους Νυμφίου ἀθανάτου, ὃ ἐκτησάμην ἐγὼ διὰ τῆς σῆς χάριτος. Ἄψω καὶ τὴν λαμπάδα, ἣν μοι ἐχαρίσατο ἡ χάρις ἡ σὴ, Χριστέ, καὶ ἡ μακροθυμία· ἐξέλθω μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν σὴν ἀπάντησιν, δοξάζων καὶ εὐλογῶν Νυμφίον ἀθάνατον, ὅπως καταξιωθῶ συμμετοχος γενέσθαι δικαίων καὶ ἁγίων, εὐαρεστησάντων σοι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.